

WENDY FRANCKEN, VLAAMS
KENNISCENTRUM WATERBEHEER:

'Vlaanderen is verder met wetgeving dan Nederland'

Vlario, het Vlaams kenniscentrum voor gemeentelijk waterbeheer, maakt burgers en bedrijven bewust van de waarde van (zuiver) water. Directeur Wendy Francken vertelt over het waterbeleid van onze zuiderburen, blauwgroene oplossingen in eigen huis en luit in de Europese richting stedelijk afvalwater. "De nieuwe regering kan de Blue Deal niet overboord gooien. Daar ben ik erg blij om."

TEXT DOORIE VAN KESTEREN | FOTOGRAFIE MARCEL MULLER

H2O

NR 10 SEPTEMBER 2024

'Bij jullie is het allemaal wat meer vrijblijvend'

Het lijkt bijna niet meer van deze tijd, zo'n lang dienstverband, maar Wendy Francken werkt al sinds haar afstuderen bij Vlario, het kenniscentrum en overlegplatform van de Vlaamse hemelwater- en afvalwatersector. Moete kost haar dit allerminst. "Ik houd van de maatschappelijke relevantie van mijn werk". Ze weersprekt zich niet met de missie van Vlario: samen werken voor zuiver water. Dat gaat door in haar privéleven. "Buren, familieleden en vrienden vragen mij regelmatig hoe het nu zit met al die regen en die vernieuwde watertekorten. En wat ze in hun eigen huis en tuin kunnen doen om water vast te houden. Nee, dat vind ik absoluut niet vervelend. Het betekent dat wij slagen in onze opzet om mensen bewust te maken van de waterproblematiek in Vlaanderen."

Bij Vlario zijn niet alleen gemeenten en rioolbeheerders aangesloten, maar ook ingenieursbureaus, aannemers, inspectiebedrijven, leveranciers en architecten. "Kortom, iedereen die betrokken is bij het gemeentelijk waterbeheer. Omdat onze achterban zo breed is, hebben wij de positie om de sector te vertegenwoordigen."

Door de jaren heen heeft Francken de activiteiten van Vlario zien veranderen. "Dertig jaar geleden waren er nog weinig woningen in Vlaanderen niet aangesloten op het riool. De uitbouw van het stelsel was toen de eerste prioriteit. Tegenwoordig is de waterkwaliteit uiteraard nog steeds belangrijk, maar de hoeveelheid investering. Er is te veel af te wijgen water, en het gelukt is dat de oplossing voor beide problemen hetzelfde is. Namelijk: regenwater zoveel mogelijk ter plaatse vasthouden. De omgeving tot spons maken, bovengronds, liefst met nature based solutions zoals bekkens en parken."

En de capaciteit van het rioleringsstelsel zelf vergroten, zodat dit gebieden beter kan verpakken?

"Als we de riolering geschikt willen maken voor buien die eens in de honderd jaar vallen, dan zijn de investeringen gigantisch. Het is veel efficiënter en effectiever om de boventbouw te laten fungeren als tijdelijke wateropslag."

10 |

WENDY FRANCKEN | 11

'Er zijn in Vlaanderen nog altijd woningen die hun afvalwater ongezuurd lozen op het oppervlaktewater'

'Te veel of te weinig water, de oplossing voor beide problemen is dezelfde: regenwater zoveel mogelijk ter plaatse vasthouden'

in de Vlaamse bodem. Het is vooral de regen die onze waterreserves moet aanvullen, want in tegenstelling tot Nederland en Wallonië hebben wij er nog zoveel rivieren die water aanvoeren. Bij jullie brengt bijvoorbeeld de Rijn veel smeltwater uit de Alpen binnen. Dat wordt opgeslagen in het IJsselmeer, een gigantisch reservoir dat wij niet hebben."

Daar?

"In Vlaanderen verder met wetgeving die zorgt dat burgers, bedrijven en overheden zoveel mogelijk regenwater vasthouden. Bij jullie is dit allemaal wat meer vrijblijvend. Zo zijn Vlamingen verplicht om bij iedere nieuwbouw of grondige verbouwing van hun woning een regenwaterput te plaatsen. Het water uit die put - gemiddeld 10.000 liter - is bedoeld voor toilet, wasmachine en tuin. De overloop wordt geïntegreerd in de bodem. Voldoet het regenwaterverhaal niet aan de eisen, dan krijg je simpelweg geen bouwvergunning. Een ander wet verplicht mensen om bij nieuwbouw of de aanleg van een geschieden stelsel in de straat het regenwater af te koppelen en het afvalwater apart te lozen in de riolering. Ook publieke instanties moeten een bijlage leveren. Bij infrastructurele en bouwprojecten gelden allerlei eisen voor opvang, buffering en infiltratie, om uiteindelijk te komen tot geheel water-neutrale projecten. Overigens zijn er nog wel stappen te zetten op het gebied van handhaving. Vlario helpt gemeenten bij de controle en opvolging van de keuringen, maar we zien dat dit nog niet overal is ingeburgerd. Dit blijft een werkstuk."

In juni waren er verkiezingen. Gaat de nieuwe regering door met dit type wetgeving?

"De maatregelen die ik net noemde, zijn onderdeel van de zogeheten Blue Deal. Het plan dat de Vlaamse regering in zomer van 2020 lanceerde in de strijd tegen waterschaarste en droogte. Het bevat meer dan 70 acties en 400 projecten op het vlak van minder verharding, meer vermatting en maximaal circulair watergebruik. De Blue Deal was een eenmalig programma van de huidige minister van Omgeving, maar het is wettelijk vastgelegd dat de volgende regering ermee verdergaat. Die kan het budget wijzigen, maar het plan niet overboord gooien. Daar ben ik erg blij om."

Ziet u op tegen de nieuwe Europese richtlijn die bepaalt dat er meer nutriënten en microverontreinigingen moeten worden verwijderd uit stedelijk afvalwater?

"Deze richtlijn is een logische uitwerking van de Europese Green Deal, goed voor natuur en gezondheid, maar vraagt natuurlijk wel wat van rioolbeheerders en rioolwaterzuiverders in de lidstaten. Het gaat om forse investeringen om de vierde zuiveringstap te realiseren. Ook moeten we serieuze gaan nadenken over innovaties om energie en grondstoffen terug te winnen."

De Nederlandse waterschappen maken zich zorgen over de stijgende kosten. In de wadiëngangen gaan verhalen over 1 miljard euro per waterschap. Weliswaar uitgesmeerd over een lange periode, maar toch.

"Dat snap ik. Het helpt wel dat de richtlijn een productiematige praktijk in het leven roept. De farmaceutische en cosmetische industrie moeten straks 80 procent van de kosten dragen van de verwijdering van microverontreiniging. Hoe zij dit onderling verdelen, zal ongetwijfeld een hoop discussie losmaken."

Tegelijk moeten we schade voorkomen en zorgen dat er geen water in woningen en gebouwen loopt. Waterbewust bouwen is dan ook noodzakelijk, niet meer bouwen in overstromingsgevoelige gebieden of ontwerpen met verhoogde vloerpeilen en overstroombare kelders. Een land als Denemarken doet dit goed, met een slimme ruimtelijke inrichting. Daar kent de weg bijvoorbeeld verschillende niveaus, zodat voetgangers hun

veg kunnen vervolgen als de lagere gedeeltes voor de fietsers en auto's zijn ondergelopen. Vervolgens kan het water bezinken in grote ondergrondse regenwaterbassins.

Zijn er verschillen tussen Vlaanderen en Nederland?

"In Vlaanderen ligt de rioleringsgraad lager dan in Nederland. Bij jullie is 99 procent van de huishoudens aange-

sloten, bij ons 94 procent. Er zijn dus nog altijd woningen die hun afvalwater ongezuurd lozen op het oppervlaktewater. Wij moeten nog veel individuele systemen plaatsen, wat in Nederland nauwelijks voorkomt en wat jullie ook liever niet doet.

Verder is Vlaanderen valbaarder voor droogte. Van 144 landen staat België op de 23ste plaats in de categorie 'hoge waterschaarste'. Er zit te weinig water

'Kijk naar het verschil in drinkwaterverbruik tussen Vlaanderen en Nederland: 89 tegenover 130 liter per persoon per dag'

H2O

NR 10 SEPTEMBER 2024

12 | WENDY FRANCKEN

maar het wordt in ieder geval mogelijk om de kosten deels op hen te verhalen. Daarmee krijgt het principe 'de vervuiler betaalt' voor het eerst echte invulling."

U bent voorzitter van EWA, de European Water Association. Wat wilt u bereiken in die functie?

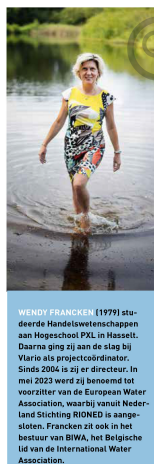
"Dat EWA gesprekspartner en klankbord voor Europa is en blijft als het gaat om wet- en regelgeving rond stedelijk afvalwater. En dat de leden onderling kennis en goede praktijken uitwisselen. Grosso modo zijn de uitdagingen in alle lidstaten hetzelfde, maar sommige landen lopen voor op andere. Nederland is kampioen inzameling en zuivering, daarna volgen andere noordelijke landen, maar het zuiden hergebruikt bijvoorbeeld al veel meer gezuiverd effluent. In Malta zit men rond de 60 procent effluentgebruik, in Cyprus zelfs op 90 procent. We kunnen dus veel van elkaar leren."

Deelcommissaris Co Verdaas zei in H2O over waterschaarste: "Het dat Duitsland meer regenwater gaat vasthouden, gaat dat dan ten koste van onze hoeveelheid? Het is een overstijgende belang om het water netjes te verdeelen." Hoe kijkt u naar deze grensoverschrijdende verdeelingskwesties?

"Nederland en België hebben al een verdrag dat inhoudt dat Vlaanderen jaarlijks 2.500 miljoen kubieke meter water laat doorgaan via de kanalen en rivieren. Los van dat wij te veel of te weinig water hebben, dat moet altijd. Maar ik kan me inderdaad voorstellen dat er nieuwe, aanvullende internationale afspraken nodig en mogelijk zijn voor de toekomstige periodes van droogte."

Is de noodzaak van de mindschift al voldoende doorgedragen bij de gemiddelde Vlaming?

"Door de wettelijke maatregelen wordt men met de neus op de feiten gedrukt. Daarnaast hebben wij een online tool ontwikkeld, groenblauwspel.be, waar mensen kunnen zien hoe ze hun eigen huis of perceel kunnen aanpassen. De

WENDY FRANCKEN (1979) studeerde Handelswetenschappen aan Hogeschool PXL in Hasselt. Daarna ging zij aan de slag bij Vlario als projectcoördinator. Sinds 2004 is zij er directeur. In mei 2022 werd zij benoemd tot voorzitter van de European Water Association, waarbij vanuit Nederland Stichting RIONED is aangesloten. Francken zit ook in het bestuur van BIWA, het Belgische lid van de International Water Association.

blauwe score laat zien hoe je regenwater nuttig kunt gebruiken en de groene score hoe je de bodemstijfheid en luchthoudendheid in de tuin kunt verbeteren. Met deze tool kunnen mensen ook uitrekenen wat de optimale grootte van hun regenwaterput is. Maar natuurlijk zijn we er nog niet. Het is ons werk om te blijven vertellen dat dit anders moet, dat drassige weilanden niet zeggen dat de diepere bodemlagen verzadigd zijn, dat we geen grondwater meer moeten oppompen voor drinkwater maar naar alternatieve bronnen moeten zoeken. 60 procent van het drinkwatergebruik vindt plaats in woningen, door particulieren. Als we dit

vervangen door regenwater en gezuiverd afvalwater, dan heeft er jaarlijks 150 miljoen kubieke meter water minder te worden opgepompt en wegschafeld tot drinkwater. De regenwaterputten zijn een goede eerste stap. Kijk maar naar het verschil in drinkwaterverbruik tussen Vlaanderen en Nederland: 89 tegenover 130 liter per persoon per dag."

U vindt alsof u vertrouwen heeft in een goede afloop.

"Zeker. Onze voorzitter, hoogleraar Patrick Williams van de KU Leuven, heeft uitgeroepen dat Vlaanderen voldoende gewaagd is tegen klimaatverandering als we erin slagen om 10 procent van het water vast te houden dat op dit ogenblik tijdens natte periodes naar de zee loopt. Dat kunnen we bereiken met een combinatie van maatregelen: de helft van het regenwater dat nu naar de riolering loopt infiltreren in de bodem, zorgen dat burgers 50 procent van het regenwater in de eigen tuin infiltreren, dat zij regenwater gebruiken voor iedere toepassing waarvoor dat kan, dat de drainage van landbouwgronden naar waterlopen met 20 procent afneemt en dat het bedrijfsleven de helft van z'n water hergebruikt. Bij een voortgaande klimaatverandering kan het vereiste percentage oplopen tot 20 procent, maar laat ons eens beginnen bij 10 procent. Dat moet toch haalbaar zijn? De boodschap van Vlario is dat burgers, bedrijven en overheden geen individueel recht hebben om regenwater af te voeren naar de riolering, maar een collectieve verantwoordelijkheid om het zoveel mogelijk vast te houden. Het geeft voldoening dat onze inspanningen hun vruchten beginnen af te werpen. Als ik het met kleine stappen, we gaan vooruit."

'Waterbewust bouwen, een land als Denemarken doet dat erg goed'

H2O